

но типологични и представителни за "един чисто български кът" (по думите на д-р Симеон Табаков³⁹).

Като цяло повечето от писмата, покриващи доста плътно периода от последното предосвобожденско десетилетие, потвърждават констатацията на В. Д. Стоянов в статията му "Народният бит на българския народ" (четена като лекция в Историческата секция на Кралското чешко общество на науките в Прага на 25 юни 1866 г.): "селското българско население пази все още патриархалния си бит, почти както отпреди векове"⁴⁰. Със своите детайли, тяхната информация обаче е по-скоро в полза на наблюденията на Иречек, отколкото на самия Стоянов, който не пести негативизма си спрямо жеравненци и очевидно попресилва недоимъка на своето семейство. Писмата-автографи свидетелстват недвусмислено за ниската, но масова грамотност на различните поколения от селското население в Жеравна (до ниво килийно и взаимно училище)⁴¹, очертават географски територията на активната стопанска мобилност на представителите на Стоян-кехайовия род не само в родното селище, но и в Добруджа (обичайна за скотовъдската професия през XIX век изобщо), съотношението между социалната им съпричастност (спомоществователство, различни обществени ангажименти) и силно изявеното им чувство за родова солидарност (поддържане на редовни писмени връзки, взаимопомощ, ходатайства). Контрастът и несъвместимостта между обществената среда, дейността и проблемите на В. Д. Стоянов - общественик, публицист, преподавател, образован в Прага - едно от старите културни средища на Централна Европа, говорещ чешки, немски, френски и руски, изявен представител на късната българска емигрантска интелигенция (с висше образование) в Румъния през 70-те години на XIX век⁴², а след 1879 г. част от интелектуалния и административен елит в столицата на Княжество България, с повечето от темите и проблемите, разсъжденията и внушенията, съдържащи се в писмата на семейството и родствениците му от Жеравна, са повече от очевидни. Този неприемлив за него модел на битие и надживяна житейска философия заемат основно място в личното и в социалното всекидневие на техните автори - обикновени българи с нисък обществен статус, без значим личен културен, стопански или политически принос в доосвободенската история. Писмата очертават плътно рамките на техния традиционно-монотонен, битово-патриархален и ограничен (но не и бездуховен) светоглед и начин на живот, в чиито център неизменно стоят семейството и децата, здравето и поминъкът, роднините и събитията в живота на локалната селска общност⁴³. Отдалечава-